

Кравець Тарас Мирославович,
кандидат географічних наук

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного, м. Львів, e-mail: taras-kravets@ukr.net

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА СУТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Метою статті є проведення аналізу існуючих підходів до розуміння термінів військова сфера, військово-промисловий комплекс, оборонно-промисловий комплекс, сектор безпеки і оборони, військовий сектор, визначення позиціонування військової сфери та положення її відносно інших природно-географічних сфер, ділянки стиків та накладань, виокремлення її функцій та проблем що заважають належному функціонуванню. Розробка напрямків та перспектив розвитку військової сфери і Збройних Сил України загалом.

Методика. Дослідження проведено на основі аналізу наявних літературних джерел по даній тематиці та застосування сферичного підходу для аналізу позиціонування військової сфери та визначення її складових. Опрацьовано наявні вітчизняні та закордонні літературні джерела та співвідношення зазначених понять в межах цієї літератури.

Результати. Досліджено теоретичні та методичні проблеми співставлення понять зв'язаних з військовою сферою та їх взаємозамінність та взаємопов'язаність. Запропоновано схему співвідношення понять військової сфери, оборонно-промислового комплексу та військово-промислового комплексу. На основі сферичного підходу запропоновано схему військової сфери, яка розглядається нами як сфера, що формується в межах геосфери на стику суспільної і природної сфер, на перетині демографічної, інформаційної, духовної, екологічної, технічної, економічної, політичної та соціальної сфер. В межах кожної області що формує сферу виокремлено по три основні сектори, що мають найбільший вплив на військову сферу. Виокремлено шість основних функцій сфери та скомпоновано їх за значимістю на основі запропонованої схеми.

Наукова новизна. Необхідність цього дослідження викликана тим, що незважаючи на те що з 2014 року і до сьогодні ведуться бойові дії на сході нашої, в багатьох вузах викрадається дисципліна військова географія та зв'язані з нею дисципліни, терміну військова сфера до сьогодні ніким не запропоновано, також немає чіткого позиціонування військової сфери серед інших суспільних сфер. До сьогодні не визначено функцій які виконує військова сфера та факторів які сприяють покращенню й розвитку цієї сфери, саме це зумовило виконання даного дослідження.

Практичне значення. На основі моделювання та аналізу визначено які основні сфери впливають на військову сферу як таку і в якій мірі, виокремлено області найбільшого впливу та сектори впливу в межах областей. Виділено функції військової сфери та основні чинники які на впливають на її розвиток і трансформацію а також які заходи необхідно впроваджувати для покращення ситуації Встановлено напрямки у яких найбільш доцільне застосування корегування дій для підвищення військового потенціалу держави. Результати дослідження розроблені для планування державними структурами програми розвитку військової сфери та для викладання дисципліни «Військова географія». Виокремлено географічні особливості військової сфери, на які потрібно звернути найбільшу увагу при аналізі трансформації військової сфери.

Ключові слова: військова сфера, військово-промисловий комплекс, оборонно-промисловий комплекс, обороноздатність, воєнний потенціал.

Кравець Тарас Мирославович,
кандидат географических наук

Национальная академия сухопутных войск имени гетмана Петра
Сагайдачного, г. Львов, Украина, e-mail: taras-kravets@ukr.net

ОБЩЕСТВЕННО-ГЕОГРАФИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ВОЕННОЙ СФЕРЫ УКРАИНЫ

Целью статьи является проведение анализа существующих подходов к пониманию терминов военная сфера, военно-промышленный комплекс, оборонно-промышленный комплекс, сектор безопасности и обороны, военный сектор, определения позиционирования военной сферы и положение ее относительно других природно-географических сфер, участки стыков и наложений, выделение ее функций и проблем, которые мешают нормальной работе. Разработка направлений и перспектив развития военной сферы и Вооруженных Сил Украины в целом.

Методика. Исследование проведено на основе анализа имеющихся литературных источников по данной тематике и применения сферического подхода для анализа позиционирования военной сферы и определение ее составляющих. Обработано имеющиеся отечественные и зарубежные литературные источники и соотношение указанных понятий в рамках этой литературы.

Результаты. Исследованы теоретические и методические проблемы сопоставления понятий связанных с военной сферой и их взаимозаменяемость и взаимосвязанность. Предложена схема соотношения понятий военной сферы, оборонно-промышленного комплекса и военно-промышленного комплекса. На основе сферического подхода предложена схема военной сферы, рассматривается нами как сфера, формируется в

пределах геосферы на стыке общественной и природной сфер, на пересечении демографической, информационной, духовной, экологической, технической, экономической, политической и социальной сфер. В пределах каждой области формируются сферы выделены по три основных сектора, имеющих наибольшее влияние на военную сферу. Выделены шесть основных функций сферы и скомпонованы их по значимости на основе предложенной схемы.

Научная новизна. Необходимость этого исследования вызвана тем, что несмотря на то что с 2014 года и до сих пор ведутся боевые действия на востоке нашей, во многих вузах похищается дисциплина военная география и связанные с ней дисциплины, срока военная сфера до сих пор никем не предложено, также нет четкого позиционирования военной сферы среди других общественных сфер. До сих пор не определены функции которые выполняет военная сфера и факторов способствующих улучшению и развитию этой сферы, именно это обусловило выполнение данного исследования.

Практическое значение. На основе моделирования и анализа определены какие основные сферы влияют на военную сферу как таковую и в какой мере, выделены области наибольшего влияния и сектора влияния в пределах областей. Выделены функции военной сферы и основные факторы которые на влияют на ее развитие и трансформацию а также какие меры необходимо внедрять для улучшения ситуации Установлено направления в которых наиболее целесообразно применение корректировки действий для повышения военного потенциала государства. Результаты исследования разработаны для планирования государственными структурами программы военной сферы и для преподавания дисциплины «Военная география». Выделены географические особенности военной сферы, на которые нужно обратить наибольшее внимание при анализе трансформации военной сферы.

Ключевые слова: военная сфера, военно-промышленный комплекс, оборонно-промышленный комплекс, обороноспособность, военный потенциал.

UDC 911.3

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.57.50-57>

Kravets Taras Myroslavovych,
Candidate Of Geographical Sciences

National Academy of the Army named after Hetman Sahaidachny, Lviv,
Ukraine, e-mail: taras-kravets@ukr.net

SOCIO-GEOGRAPHICAL ESSENCE OF THE MILITARY SPHERE OF UKRAINE

The purpose of the article is to analyze the existing approaches to understanding the terms military sphere, military-industrial complex, defense-industrial complex, security and defense sector, military sector, determining the positioning of the military sphere and its position relative to other natural-geographical areas, joints and overlaps, identification of its functions and problems that interfere with proper functioning. Development of directions and prospects for the development of the military sphere and the Armed Forces of Ukraine in general.

Method. The research was conducted on the basis of the analysis of available literature sources on this topic and the application of a spherical approach to the analysis of the positioning of the military sphere and the definition of its components. The available domestic and foreign literary sources and the ratio of these concepts within this literature are studied.

Results. Theoretical and methodological problems of comparing concepts related to the military sphere and their interchangeability and interconnectedness are studied. The scheme of correlation of concepts of military sphere, defense-industrial complex and military-industrial complex is offered. Based on the spherical approach, we propose a scheme of the military sphere, which we consider as a sphere formed within the geosphere at the junction of social and natural spheres, at the intersection of demographic, informational, spiritual, environmental, technical, economic, political and social spheres. Within each oblast forming the sphere, three main sectors with the greatest influence on the military sphere are singled out. Six main functions of the sphere are singled out and arranged in order of importance on the basis of the proposed scheme.

Scientific novelty. The need for this study is due to the fact that despite the fact that since 2014 and to date, fighting has been going on in the east of our country, in many universities the discipline of military geography and related disciplines is being stolen, the term military sphere has not been proposed. clear positioning of the military sphere among other social spheres. To date, the functions performed by the military sphere and the factors contributing to the improvement and development of this sphere have not been determined, which is what led to the implementation of this study.

Practical meaning. Based on modeling and analysis, the main areas that affect the military sphere as such and to what extent are identified, the areas of greatest influence and sectors of influence within the regions are identified. The functions of the military sphere and the main factors influencing its development and transformation are highlighted, as well as what measures need to be implemented to improve the situation. The results of the research are developed for planning by the state structures of the program of development of the military sphere and for teaching the discipline "Military Geography". The geographical features of the military sphere are singled out, to which the greatest attention should be paid when analyzing the transformation of the military sphere.

Key words: military sphere, military-industrial complex, defense-industrial complex, defense capability, military potential.

Постановка проблеми. Війна – складне суспільно-політичне явище, пов'язане з розв'язанням суперечностей між державами, народами, національними й соціальними групами з переходом до вжитку засобів збройної боротьби, що відбувається у формі бойових дій між їхніми збройними силами.

Війна, як визначено чинною Воєнною доктриною України, – один із видів воєнного конфлікту з двостороннім застосуванням воєнної сили. Реально, – це масштабне протистояння з найбільшою інтенсивністю воєнних дій, неабиякою тривалістю та кількістю жертв і значних матеріальних збитків (голод, епідемії, неймовірні людські жертви та руйнування тощо). [8]

За даними Моніторингової місії ООН з прав людини, з квітня 2014 р. на Донбасі нараховано 30211 вбитих та поранених військових і цивільних. Загиблих – 9940 осіб, з яких близько 2000 цивільних. Кількість переміщених звідти мешканців за три роки сягнуло 1720444 осіб, з яких діти – 178921. Більшість (1,49 млн.) – мешканці Донецької і Луганської областей. З Криму до інших регіонів за цей час переселилося 22989 осіб. [1]

До XIX століття війни мали порівняно вузьку економічну базу і велися, зазвичай, нечисленними професійними арміями. З другої половини XIX століття і особливо у XX столітті війни вимагають величезного напруження економіки воюючих сторін і втягують в тривалу боротьбу багатомільйонні маси народу. У військовому конфлікті беруть участь багато країн, тим самим перетворюючи війну в світову війну. У Першій світовій війні брало участь понад 70 млн. осіб, у Другій світовій війні – 110 млн.

До негативних наслідків воєн, крім загибелі людей, можна зарахувати комплекс, що позначається як «гуманітарна катастрофа»: голод, епідемії. Сучасні глобальні війни пов'язані з величезними людськими і матеріальними втратами, з небувалими перш руйнуваннями і лихами. Наприклад, втрати у війнах європейських країн (убиті і померлі від ран і хвороб) склали: у XVII столітті – 3,3 млн. осіб, у XVIII столітті – 5,4, в XIX і на початку XX століття (до Першої світової війни) – 5,7, у Першій світовій війні – понад 9, у Другій світовій війні (включаючи загиблих в нацистських концтаборах) – понад 50 млн. осіб.

Кожна держава прагне бути готовою до війни і убезпечити себе від зазіхань противника. Основним інструментом в руках держави, який є її щитом і мечем є – військова сфера, саме на неї покладається при виникненні загрози захист держави та її інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Що включає термін військова сфера. Як відомо, термін – це слово або словосполучення, яке точно і в ідеалі однозначно визначає чітко окреслене спеціальне поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо, що робить можливим визначення його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери, і призначене для задоволення специфічних потреб спілкування в певній професійній галузі.

Варто погодитися з думкою О. О. Реформатського (1996) про те, що однією з основних характеристик терміну (термінології) є системність, яка зумовлена передусім тим, що він входить до системи понять відповідної галузі знання. Проаналізувавши застосування в термінах слів військовий і воєнний у військовій термінології можна зробити висновок:

Військовий – який стосується війська, військовика: аеродром, аташе, госпіталь, дух, ешелон, завод, квиток, керівник, корабель, кореспондент, тощо.

Воєнний – який стосується війни, пов'язаний з нею: закон, злочин, злочинець, напад, переворот, період, потенціал, режим, час, авантюра, та ін.

Проте попередні дослідження щодо дослідження військової сфери не виокремили термін військова сфера як такий та її складові, зокрема суспільно-географічні сфери, які на неї впливають.

Виклад основного матеріалу. Указом президента України №555/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року "Про нову редакцію Воєнної доктрини України" було визначено що:

Оборонно-промисловий комплекс – сукупність підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, виконують послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іноземними державами;

Уперше термін Оборонно-промисловий Комплекс вжив президент США Дуайт Ейзенхауер в посланні американському народу в січні 1961 року. Пізніше, щоправда, з'ясувалося, що термін

запропонував не сам Ейзенхауер, а багаторічний укладач його промов М. Мосс. Він і був автором послання, в якому містився новий термін.

Сектор безпеки і оборони – охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади, Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної спеціальної служби транспорту, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, діяльність яких за функціональним призначенням відповідно до Конституції та законів України спрямована на захист національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці України.

Військово-промисловий комплекс (ВПК) – сукупність галузей господарства й державних інституцій, що забезпечують підтримання обороноздатності держави та, в разі необхідності, здійснюють захист суверенних прав народу від посягань зовнішньої агресії. ВПК функціонує за рахунок доходів державного бюджету і є розвиненим у провідних держав світу: США, Франція, Велика Британія, Росія, Китай тощо. [9]

На основі співставлення та аналізу наведених понять зауважуємо, що військово-промисловий комплекс найвужчий серед перелічених понять.

У нашому розумінні військова сфера – найширше за обсягом з усіх запропонованих понять. у розумінні військова сфера – сукупність закладів промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, виконують послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, соціально-культурні відносини та ін. ;

Позиціонування серед інших суспільних сфер є одним із найменш висвітлених питань теорії суспільної географії. На основі напрацювань проф. О. Шаблія пропонуємо сферичний підхід до аналізу суспільно-географічних об'єктів і явищ, зокрема військової сфери.

Всесвіт має сферичну будову. Підходячи глобально: галактика має сферичну будову, Сонячна система також. Земля складається зі сфер: літосфери, гідросфери, аеросфери, біосфери чи геосфери загалом. На найнижчому молекулярному рівні теж простежуємо сферичність: атоми складаються з ядра та електронів, які рухаються навколо по орбіті.

Якщо на всіх рівнях простежується сферичність, то безперечно, необхідно застосовувати такий підхід і для військової сфери. Вона не є відокремленою, а сформувалась на перетині з іншими сферами і перебуває у безперервному взаємозв'язку з ними.

На основі сферичного підходу військова сфера розглядається нами як сфера, що формується в межах геосфери на стику суспільної і природної сфер, на перетині демографічної, інформаційної, духовної, екологічної, технічної, економічної, політичної та соціальної сфер. Сферичний підхід до організації військової сфери дозволяє встановити усі складові, а також визначити шляхи їхньої оптимізації.

Військова сфера функціонує в межах географічної сфери на перетині суспільної і природної сфер. Вона складається з восьми основних областей (рис 1.). Ці області охоплюють усі напрямки військової діяльності.

Технічна область охоплює частину, яку людина перетворила у технічні і техногенні об'єкти (будівлі, дороги, механізми тощо), серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Військова техніка; 2. Нано технології; 3. Озброєння. (Рис.1).

Екологічна область охоплює частину військової сфери, що відповідає за взаємозв'язок людини з природою, їх гармонійну співпрацю, унеможливлення деградації екосистем і ландшафтів, серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери і водночас найбільшою загрозою: 1. Утилізація відходів; 2. Деградація ґрунтів; 3. Утилізація боєприпасів.

Духовна область охоплює галузі духовної сфери, відповідає за духовність населення, зокрема, включає традиції, менталітет громадян, духовну культуру, військову традицію, ставлення населення захисту батьківщини і готовність при необхідності вступити у збройні сили та ін. Серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Конфесійний (відношення різних конфесій до збройних сил і захисту держави); 2. Капеланство (духовний супровід і направлення військових капеланами, духовна допомога у бойових діях); 3. Культурний (історично сформоване відношення нації до війни і військового обов'язку).

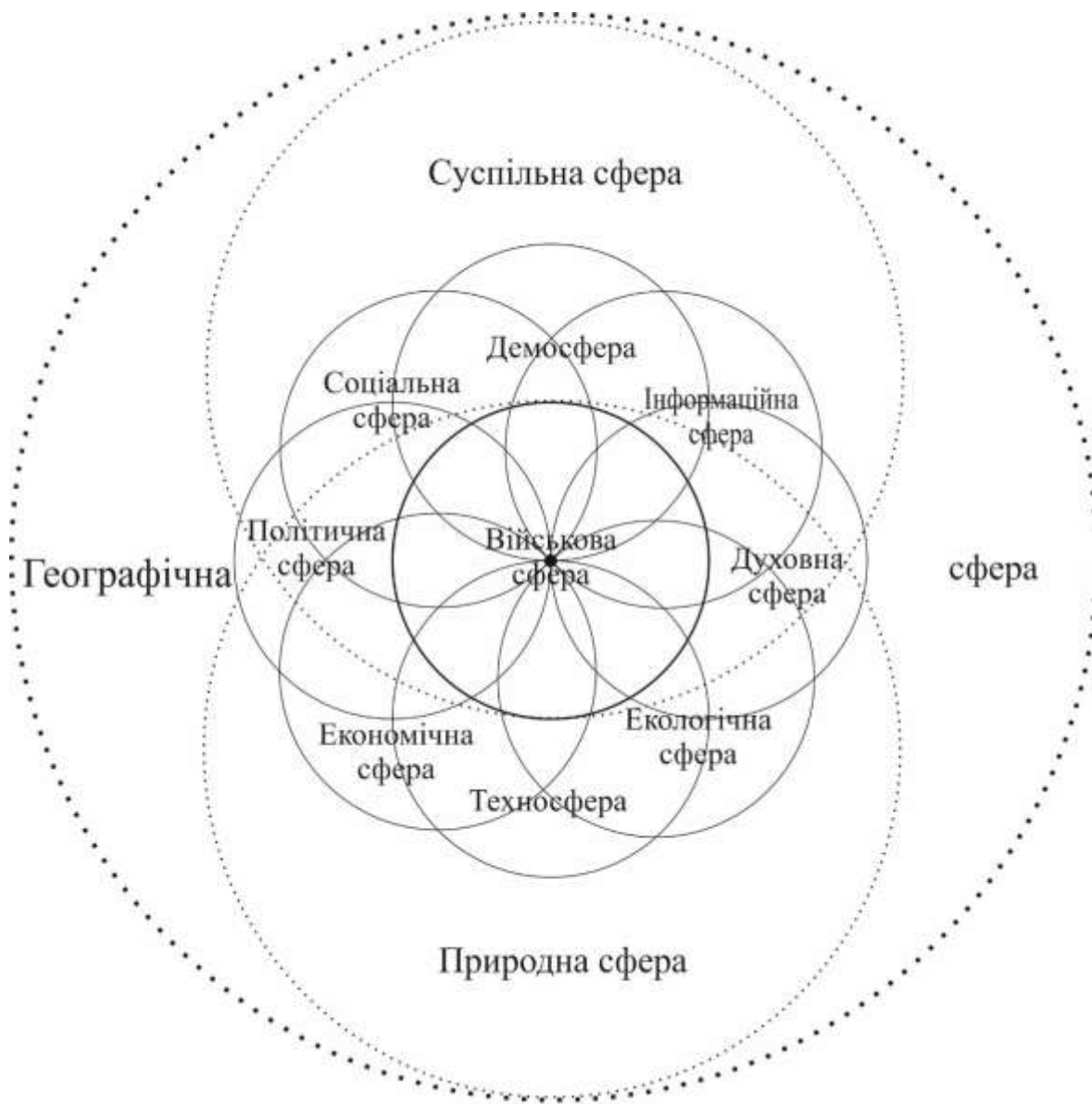

Рис 1. Позиціонування військової сфери у структурі суспільної організації

Політична область охоплює частину військової сфери, що відповідає за ідеї і погляди політичних партій до захисту держави, відображає інтереси держави у зовнішній та внутрішній політиці. Серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Дипломатія; 2. Місцеве самоврядування; Державна політика.

Інформаційна область є результатом інтелектуальної діяльності людей та можливості донесення інформації. Серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Інформаційне забезпечення; 2. Наукове супроводження; 3. Пропаганда.

Демографічна область охоплює частину військової сфери, що відповідає за населення: склад населення, рух людності та закономірність його розвитку. Це кількість, статево-вікова структура, приріст, міграція, рівень народжуваності і смертності, шлюбів і розлучень, тривалість життя тощо. Серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Мобілізаційний потенціал; 2. Підготовка кадрів; 3. Оперативний резерв.

Соціальна область охоплює частину військової сфери, це форма соціальних зв'язків, що реалізуються в обміні діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, вміннями, навичками, у взаємному впливі людей, соціальних спільнот. Серед всіх складових в межах області можна

виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Соціально-побутовий; 2. Волонтерський; 3. Лікувально-оздоровчий.

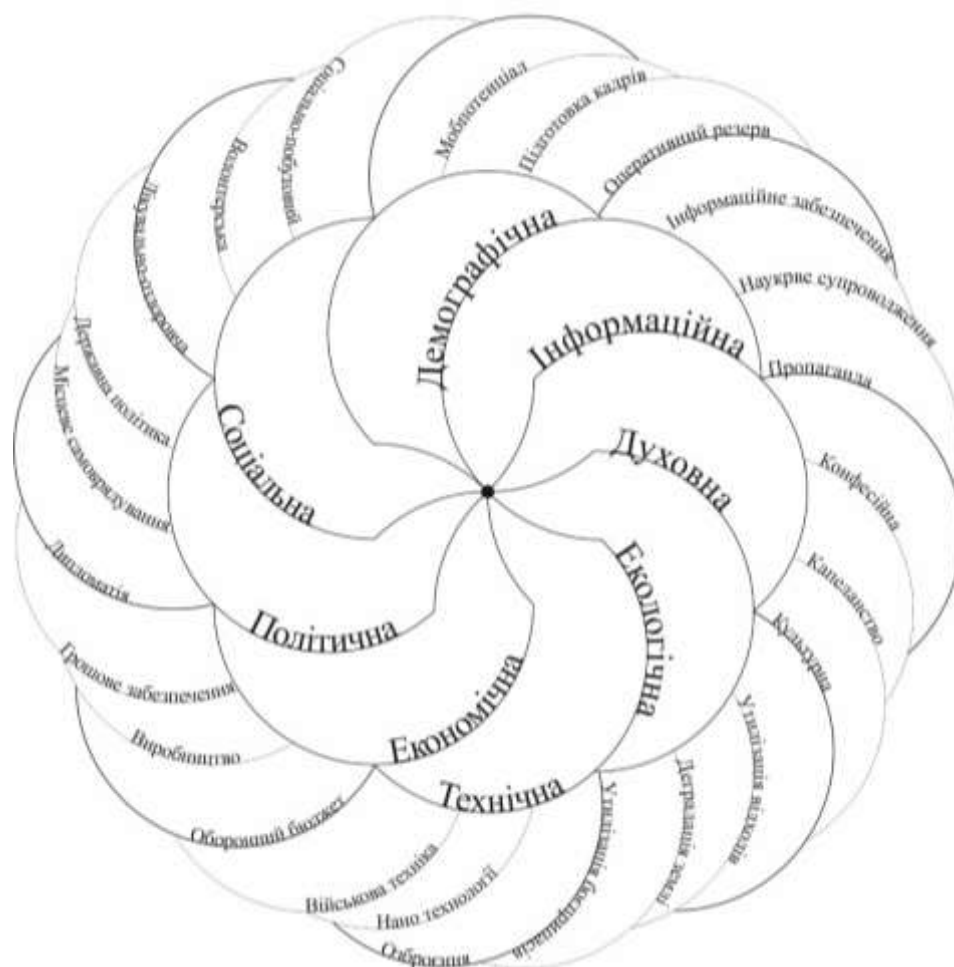

Рис 2. Структура військової сфери

Економічна область охоплює частину військової сфери, що включає сукупність всіх видів економічної діяльності людей, спрямованої на виробництво, обмін, розподіл, споживання товарів і послуг. Серед всіх складових в межах області можна виділити три основні сектори, які мають найбільше значення для функціонування військової сфери: 1. Грошове забезпечення; 2. Виробництво; 3. Оборонний бюджет.

Військова сфера, як і будь-яка інша, має свої особливості, функції. Нами виокремлено шість основних функцій військової сфери України: 1. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості. 2. Забезпечення державної та громадської безпеки, боротьба з тероризмом. 3. Міжнародна стабільність та безпека. 4. Надання допомоги органам виконавчої влади та місцевого самоврядування у запобіганні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та технічного характеру. 5. Забезпечення інформаційної, духовної та соціальної безпеки. 6. Забезпечення розвитку оборонно-промислового комплексу.

Економічний та соціальний розвиток сільської місцевості – розвиток села в духовному і матеріальному плані; інфраструктура, культурні і духовні об'єкти та ін.; продовольча – забезпечення населення засобами харчування; сировинна – забезпечення підприємств сировиною, необхідною для виготовлення продукції.

Похідними продовольчої і соціальної функцій є: експортно-імпорتنі зв'язки; підвищення інвестиційної привабливості; соціальна безпека; стимулювання конкурентоспроможності; екологічна рівновага. Тому АС надзвичайно важлива, оскільки виконує функції, без яких не могло б існувати людство (рис.3).

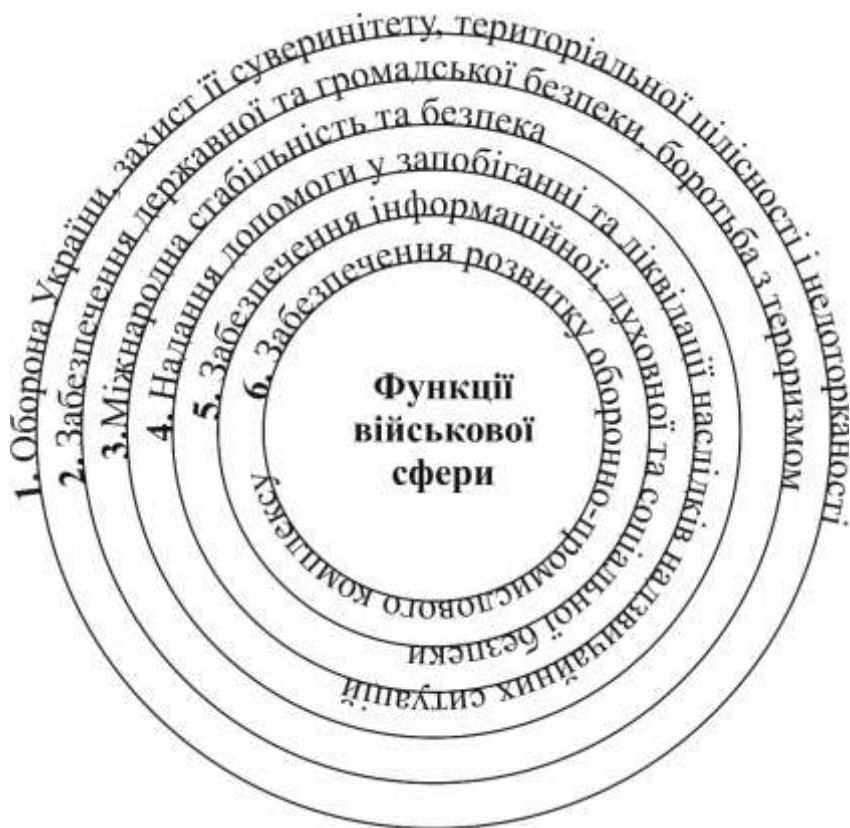

Рис 3. Функції військової сфери

Военно-економічне та військово-технічне забезпечення воєнної безпеки держави безпосередньо залежить від оборонно-промислового комплексу країни та військової сфери загалом, основними проблемами функціонування якого є:

- низька ефективність реалізації військово-технічної і військово-промислової політики, політики військово-технічного співробітництва, неврегульованість питань визначення державних замовників щодо розроблення та виконання державних цільових програм реформування та розвитку;

- відсутність державного регулювання та недостатня підтримка стратегічно важливих для оборони, безпеки і економіки держави наукових установ і промислових підприємств з метою переходу від сировинної моделі побудови економіки держави до моделі інноваційного розвитку, задоволення потреб Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної спеціальної служби транспорту та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, в озброєнні, військовій і спеціальній техніці;

- відсутність технологічно замкнених циклів виробництва більшості видів озброєння та військової техніки, руйнування традиційної науково-технічної і виробничої кооперації, низькі темпи проведення диверсифікації закупівель товарів військового призначення та подвійного використання;

- критичне фізичне і моральне зношення основних виробничих фондів, низька ефективність використання науково-виробничої бази, значна енергоємність виробництв, технологічне відставання від провідних держав світу, критичний фінансово-економічний стан більшості підприємств, низька рентабельність виробництва, відсутність обігових коштів і брак інвестиційних ресурсів, недостатня ємність внутрішнього ринку оборонної продукції, що значно ускладнює її реалізацію на зовнішньому ринку;

- критичний стан забезпечення підприємств оборонно-промислового комплексу висококваліфікованими робітничими, технічними та інженерними кадрами.

- потреба ґрунтовного моделювання та планування в секторі безпеки і оборони України усіх процесів забезпечення оборони держави за відсутності необхідних теоретичних розробок та достатніх для їх впровадження законодавчих й інших нормативно-правових актів.

Висновки. Розвиток і запровадження терміну і термінології військової сфери є необхідною для розвитку і трансформації українського війська до стандартів НАТО. Проведені дослідження, переконливо показують, що сьогодні без новітніх підходів до військової сфери як такої жодних перспектив і позитивних змін у військовій сфері не буде.

На сучасному етапі розвитку Збройних Сил України під час проведення АТО розроблено декілька систем управління та прийняття рішень, проте без розуміння складових військової сфери і її функцій неможливо рухатись у правильному розвитку Збройних сил України. Ця система може бути використана в різних видах занять з військової географії та суспільної географії, як дисциплін.

Список використаних джерел:

1. АТО в цифрах. URL: [https:// ru. espresso.tv/article/2017/04/14/](https://ru.espresso.tv/article/2017/04/14/)
2. Закон України «Про оборону України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, №9, ст. 106).
3. Про удосконалення підготовки Збройних Сил України (Концепція удосконалення підготовки Збройних Сил України): Наказ Міністра оборони України від 25.10.2012р. – К.: МО України, 2012. – №699. – 18 с.
4. Пасичко В. Обороздатність держави: теоретичні основи системного дослідження / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :[http:// archive.nbuv.gov.ua / portal/ soc_gum / pone/2008_2/ PDF/Pasichko.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pone/2008_2/PDF/Pasichko.pdf)
5. Military capability / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :[http:// en.wikipedia.org/wiki/ Military_capability](http://en.wikipedia.org/wiki/Military_capability).
6. Про Збройні Сили України: Закон України від 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 3. – Ст. 17. – 84 с.
7. Павленков А. Ф. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка / А. Ф. Павленков. – 2-е изд. – СПб., 1907. – 370 с.
8. Сектор безпеки і оборони України: стратегічне керівництво та військове управління: монографія / Саганюк Ф.В., Фролов В.С., Павленко В.І. та ін.; за ред. д.в.йськ.н., проф. І.С. Руснака. К.: ЦЗ МО та ГШ ЗС України, 2018. 230 с.
9. .Словник-довідник з економічної географії. 9-10 класи / Т.В.Буличева, К.О.Буткалюк, Т.А.Гринюк та ін. За наук. ред. В.Г.Щабельської. - Х.: Вид. група "Основа", 2004. - 112 с)
10. Personnel Processing (In-, Out-, Soldier Readiness, Mobilization, and Deployment Processing). – Washington : Headquarters Department of the Army, 2003. – 96 p.

Список использованных источников:

1. АТО в цифрах. URL: [https:// ru..espresso.tv/article/2017/04/14/](https://ru.espresso.tv/article/2017/04/14/)
2. Закон Украины «Об обороне Украины» (Ведомости Верховной Рады Украины (ВВР), 1992, №9, ст. 106).
3. О совершенствовании подготовки Вооруженных Сил Украины (Концепция совершенствования подготовки Вооруженных Сил Украины) Приказ Министра обороны Украины от 25.10.2012р. - М.: МО Украины, 2012. - №699. - 18 с.
4. Пасичко В. Обороздатность государства: теоретические основы системного исследования / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http // archive.nbuv.gov.ua / portal/ soc_gum / pone / 2008_2 / PDF / Pasichko.pdf /](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pone/2008_2/PDF/Pasichko.pdf)
5. Military capability / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http // en.wikipedia.org/wiki/ Military_capability](http://en.wikipedia.org/wiki/Military_capability).
6. О Вооруженных Силах Украины: Закон Украины с 2000 г. // Ведомости Верховной Рады Украины. - 2000. - № 3. - Ст. 17. - 84 с.
7. Павленков А. Ф. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка / А. Ф. Павленков. - второй изд. - СПб., 1907. - 370 с.
8. Сектор безопасности и обороны Украины: стратегическое руководство и военное управление: монография / Саганюк Ф.В., Фролов В.С., Павленко В.И. и др.; под ред. д.в.йськ.н., проф. И.С. Руснака. К.: ЦЗ МО и ГШ ВС Украины, 2018. 230 с.
9. .Словник-справочник по экономической географии. 9-10 классы / Т.В.Буличева, К.О.Буткалюк, Т.А.Гринюк и др. По наук. ред. В.Г.Щабельської. - М.: Изд. группа "Основа", 2004. - 112 с)
10. Personnel Processing (In-, Out-, Soldier Readiness, Mobilization, and Deployment Processing). - Washington: Headquarters Department of the Army, 2003. - 96 г..

References:

1. ATO in numbers. URL: [https:// ru..espresso.tv/article/2017/04/14/](https://ru.espresso.tv/article/2017/04/14/)
2. Law of Ukraine "On Defense of Ukraine" (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1992, №9, p. 106).
3. On improving the training of the Armed Forces of Ukraine (Concept of improving the training of the Armed Forces of Ukraine): Order of the Minister of Defense of Ukraine dated 25.10.2012. - Kyiv: Ministry of Defense of Ukraine, 2012. - 99699. - 18 p.
4. Pasichko V. Defense capability of the state: theoretical foundations of system research / [Electronic resource.] – Access mode: [http // archive.nbuv.gov.ua / portal/ soc_gum / pone / 2008_2 / PDF / Pasichko.pdf /](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pone/2008_2/PDF/Pasichko.pdf)
5. Military capability / [Electronic resource.] – Access mode: [http // en.wikipedia.org/wiki/ Military_capability](http://en.wikipedia.org/wiki/Military_capability).
6. On the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine of 2000 // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. - 2000. - № 3. - Ст. 17. - 84 p.
7. Pavlenkov AF Dictionary of foreign words included in the Russian language / A. F. Pavlenkov. - 2nd ed. - St. Petersburg, 1907. - 370 p.
8. Sector of security and defense of Ukraine: strategic leadership and military management: monograph / Saganyuk FV, Frolov VS, Pavlenko VI etc.; for order. Doctor of Military Sciences, Prof. I.S. Rusnaka. K.: Central Committee of the Ministry of Defense and General Staff of the Armed Forces of Ukraine, 2018. 230 p.
9. .Dictionary-reference book on economic geography. Grades 9-10 / TV Bulicheva, KO Butkalyuk, TA Hryniuk and others. For science. ed. VG Shchabelska. - H.: Type. Osнова group, 2004. - 112 p.
10. Personnel Processing (In-, Out-, Soldier Readiness, Mobilization, and Deployment Processing). - Washington: Headquarters Department of the Army, 2003. - 96 p.

Надійшла до редколегії 25.09.2020